

1460**ZARZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW**

z dnia 20 września 1952 r.

w sprawie ramowego planu kont na rok 1953 dla działających według zasad rozrachunku gospodarczego terenowych przedsiębiorstw budowlanych.

Na podstawie § 1 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów i zmiany zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Dz. U. z 1950 r. Nr 22, poz. 188 i z 1951 r. Nr 25, poz. 185) oraz pkt 2 uchwały Nr 226 Prezydium Rządu z dnia 24 marca 1951 r. w sprawie usprawnienia systemu rachunkowości uspołecznionych przedsiębiorstw umożliwiającego pogłębienie rozrachunku gospodarczego i planowania kosztów własnych (Monitor Polski Nr A-28, poz. 360 i Nr A-103, poz. 1502) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się na rok 1953 ramowy plan kont dla działających według zasad rozrachunku gospodarcze-

go terenowych przedsiębiorstw budowlanych, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zatwierdza się ogólne zasady funkcjonowania kont wymienionych w ramowym planie kont, o którym mowa w § 1, zawarte w załączniku Nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1953 r.

Minister Finansów: K. Dąbrowski

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 20 września 1952 r. (poz. 1460).

RAMOWY PLAN KONT NA ROK 1953 DLA TERENOWYCH PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH, DZIAŁAJĄCYCH WEDŁUG ZASAD ROZRACHUNKU GOSPODARCZEGO

1. Środki trwałe	20. Rozliczenie amortyzacji
2. Umorzenie środków trwałych	21. Fundusze specjalne
3. Inwestycje	22. Rozliczenia międzyokresowe
4. Remonty kapitalne	23. Rozliczenie faktur i materiałów
5. Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych	24. Materiały w magazynie
6. Fundusz statutowy	25. Materiały w przerobie
7. Środki oddane i otrzymane	26. Przedmioty nietrwałe
8. Kasa	27. Płace
9. Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne	28. Produkcja budowlano-montażowa
10. Kredyty bankowe	29. Różne roboty do rozliczenia
11. Zleceniodawcy i odbiorcy	30. Produkcja pomocnicza
12. Dostawcy i podwykonawcy	31. Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy
13. Dostawy nie fakturowane	32. Koszty ogólne
14. Pracownicy za płace	33. Gospodarka uboczna
15. Pracownicy za sumy do rozliczenia	34. Towary wysłane i usługi wykonane
16. Inne należności i zobowiązania	35. Podatek obrotowy i koszty związane ze sprzedażą
17. Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat	36. Sprzedaż robót
18. Rozrachunki publiczno-prawne	37. Sprzedaż usług, wyrobów i materiałów
19. Rozrachunki wewnątrzbranżowe	38. Straty i zyski

Załącznik Nr 2 do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 20 września 1952 r. (poz. 1460).

OGÓLNE ZASADY FUNKCJONOWANIA KONT W RAMOWYM PLANIE KONT NA ROK 1953 DLA TERENOWYCH PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH, DZIAŁAJĄCYCH WEDŁUG ZASAD ROZRACHUNKU GOSPODARCZEGO

1. Środki trwałe.

Konto 1 służy do ujęcia środków trwałych według ich wartości inwentarzowej oraz inwestycji w dzierżawionych środkach trwałych według ich wartości początkowej. O zakwalifikowaniu poszczególnych przedmiotów majątkowych do środków trwałych decydują kryteria ustalone w obowiązujących przepisach.

W bilansie wykazuje się środki trwałe w wartości netto, tzn. po potrąceniu umorzenia środków trwałych, księgowanego na koncie 2.

Zwiększenie wartości środków trwałych może nastąpić w wyniku:

- 1) przyjęcia do eksploatacji własnych inwestycji zakończonych,
- 2) nieodpłatnego przejęcia środków trwałych od innych przedsiębiorstw lub instytucji państwowych,
- 3) ujawnienia środków trwałych przy inwentaryzacji,
- 4) przeszacowania środków trwałych na zarządzenie władz,
- 5) nieodpłatnego przejęcia obcych inwestycji we własnych środkach trwałych (wydzierżawionych),
- 6) przekwalifikowania przedmiotów nietrwałych na środki trwałe.

We wszystkich powyższych przypadkach przyrostem wartości obciąża się konto 1 na dobro konta 6 „Fundusz statutowy”. W przypadkach, o których mowa w pkt 2—6, zwiększeniu wartości środków trwałych towarzyszy zwiększenie umorzenia, które księgowane jest Wn 8 „Fundusz statutowy”, Ma 2 „Umorzenie środków trwałych”.

Zmniejszenie wartości środków trwałych może nastąpić na skutek:

- 1) nieodpłatnego przekazania środków trwałych innym przedsiębiorstwom lub instytucjom państwowym,
- 2) sprzedaży środków trwałych (w przypadkach, w których obowiązujące przepisy na to pozwalają),
- 3) przeszacowania środków trwałych na zarządzenie władz,
- 4) przekwalifikowania środków trwałych na przedmioty nietrwałe,
- 5) likwidacji zużytych lub zniszczonych środków trwałych.

We wszystkich wymienionych przypadkach zmniejszenie wartości inwentarzowej (Ma 1) oraz zmniejszenie umorzeń (Wn 2) księgowane jest w korespondencji z kontem 6 „Fundusz statutowy”.

Na koncie 1 „Środki trwałe” ujmuje się także inwestycje dokonane w dzierżawionych środkach trwałych. Umorzenie wartości tych inwestycji księgowane jest bezpośrednio na stronie Ma konta 1 i na stronie Wn konta 6 „Fundusz statutowy”.

Po upływie terminu dzierżawy inwestycje wraz z umorzeniem przejmują wydzierżawiający, przy czym odpowiednie zapisy przeprowadza się analogicznie do nieodpłatnego przekazania środków trwałych.

Ewidencja szczegółowa środków trwałych i inwestycji w dzierżawionych środkach trwałych z podziałem na poszczególne obiekty lub grupy obiektów prowadzona jest w kartotece analitycznej.

2. Umorzenie środków trwałych.

Na dobro konta 2 księguje się umorzenie środków trwałych w korespondencji z kontem 6 „Fundusz statutowy”.

W ciężar konta 2 księgowana jest wartość zakończonych remontów kapitalnych do wysokości umorzeń remontowanych obiektów (Ma 6) oraz zmniejszenie wartości umorzeń związane ze zmniejszeniem wartości inwentarzowej środków trwałych. Saldo konta 2 uwidacznia się w danych uzupełniających do bilansu. (Patrz uwagi do konta 1).

3. Inwestycje.

Konto 3 zbiera wszystkie nakłady dotyczące inwestycji.

W ciężar konta 3 księguje się:

- 1) przy zakupach inwestycyjnych — faktury dostawców inwestycji (Ma 12),
- 2) przy wykonywaniu inwestycji systemem zleconym — faktury wykonawców inwestycji (Ma 12),
- 3) przy wykonywaniu inwestycji systemem gospodarczym:
 - a) w przypadku gdy dana inwestycja stanowi przedmiot działalności podstawowej przedsiębiorstwa — wartość kosztorysową inwestycji (Ma 36),
 - b) w przypadku gdy dana inwestycja nie stanowi przedmiotu działalności podstawowej przedsiębiorstwa:
 - zużycie materiałów (Ma 24),
 - płace (Ma 27),
 - ubezpieczenia społeczne (Ma 18),
 - usługi obce (Ma 12),
 - usługi własne (Ma 37),
 - różne wydatki związane z inwestycjami (Ma 8, 9).

Ponadto na stronie Wn konta 3 księguje się koszty bankowe w korespondencji z kontem 5 „Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych” bądź 9 „Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne”.

Zaliczki wypłacone dostawcom inwestycyjnym księguje się na koncie 12 „Dostawcy i podwykonawcy”.

Po zakończeniu inwestycji (któremu w zasadzie towarzyszy zapis Wn 1 Ma 6) i zatwierdzeniu bilansu suma poniesionych nakładów do wysokości ich sfinansowania przeniesiona zostaje z konta 3 na ciężar konta 5 „Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych”. Szczegółowa ewidencja nakładów na inwestycje z podziałem na poszczególne tytuły oraz składniki tytułów prowadzona jest w kartotece analitycznej.

4. Remonty kapitalne.

Na koncie 4 gromadzi się nakłady na remonty kapitalne.

W ciężar konta 4 księguje się:

- 1) przy zleconym systemie wykonywania remontów kapitalnych — faktury wykonawców (Ma 12),
- 2) przy wykonywaniu systemem gospodarczym, w przypadkach gdy remont kapitalny nie wchodzi w zakres podstawowej działalności przedsiębiorstwa:
 - zużycie materiałów (Ma 24),
 - płace (Ma 27),
 - ubezpieczenia społeczne (Ma 18),
 - usługi obce (Ma 12),
 - roboty stanowiące przedmiot działalności podstawowej (Ma 36),
 - usługi własne (Ma 37),
 - różne wydatki związane z kapitalnymi remontami (Ma 8, 9),

- 3) w przypadku gdy dany remont kapitalny stanowi przedmiot działalności podstawowej przedsiębiorstwa — wartość fakturową kosztorysową (Ma 36).

Ponadto na stronie Wn konta 4 księguje się koszty bankowe w korespondencji z kontem 9 „Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne”.

Po zatwierdzeniu bilansu wartość zakończonych remontów kapitalnych spisuje się w ciężar konta 5 „Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych” do wysokości salda Ma tego konta, w zakresie remontów kapitalnych.

Jednocześnie księguje się wartość remontu kapitalnego do wysokości dotychczasowego umorzenia remontowanego środka trwałego: Wn 2 „Umorzenie środków trwałych”, Ma 6 „Fundusz statutowy”.

5. Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych.

Na koncie 5 ujmuje się:

- 1) finansowanie inwestycji limitowych,
- 2) fundusz na inwestycje pozalimitowe,
- 3) fundusz na remonty kapitalne.

Na stronie Ma konta 5 księguje się:

- 1) sumy dokonanych przez bank specjalny wypłat środków przewidzianych na finansowanie inwestycji limitowych (Wn 12, 9, 10, 3),
- 2) tworzenie funduszu na inwestycje pozalimitowe (Wn 7, 21),
- 3) tworzenie funduszu na remonty kapitalne (Wn 20, 21).

Na stronie Wn konta 5 księguje się, po zatwierdzeniu bilansu, przeniesienie sfinansowanych nakładów w zakresie inwestycji w korespondencji z kontem 3, w zakresie zaś remontów kapitalnych — z kontem 4.

W urządzeniach analitycznych do konta 5 uwidacznia się odrębnie finansowanie inwestycji limitowych, z podziałem na składniki tytułów inwestycyjnych, fundusz na inwestycje pozalimitowe i fundusz na remonty kapitalne.

6. Fundusz statutowy.

Konto 6 przeznaczone jest do ewidencji stanu funduszu statutowego i zmian jego wielkości zachodzących na skutek zwiększenia lub zmniejszenia własnych środków przedsiębiorstwa.

Zwiększenia lub zmniejszenia własnych środków przedsiębiorstwa księgowane są albo wprost na koncie funduszu statutowego (np. przyrost środków trwałych na skutek inwestycji, nieodpłatnego otrzymania środków trwałych, zmniejszenie środków trwałych na skutek nieodpłatnego przekazania lub zniszczenia itp.), albo też ujawnia się na koncie 6 dopiero po zakończeniu roku za pośrednictwem konta 7 „Środki oddane i otrzymane” lub 38 „Straty i zyski”. (Patrz uwagi do konta 7).

Konto „Fundusz statutowy” koresponduje w zasadzie z następującymi kontami: 1 „Środki trwałe”, 2 „Umorzenie środków trwałych”, 7 „Środki oddane i otrzymane”, 38 „Straty i zyski”.

Na koncie 6 przeprowadza się również księgowania związane z likwidacją lub ewentualną sprzedażą środków trwałych przez obciążenie tego konta za wartość inwentarzową likwidowanego obiektu (Ma konto 1 „Środki trwałe”) i za koszty likwidacji (Ma konto 12 „Dostawcy i podwykonawcy” lub konto 22) i przez uznawanie go za aktywa uzyskane z likwidacji (Wn 24 „Materiały w magazynie”, Wn 26 „Przedmioty nietrwale”) lub

w przypadku sprzedaży części lub całości środka trwałego (Wn 16 „Inne należności i zobowiązania” lub odpowiednie konta finansowe 8, 9) oraz za sumę dotychczasowego umorzenia (Wn 2 „Umorzenie środków trwałych”).

7. Środki oddane i otrzymane.

Konto 7 przeznaczone jest do ewidencji:

- 1) środków oddanych przez przedsiębiorstwo tytułem:
 - a) nadwyżek środków obrotowych (Wn 7 Ma 9),
 - b) przelewów do budżetu z zysku (Wn 7 Ma 9),
 - c) przelewów z zysku na inwestycje limitowe (Wn 7 Ma 9), pozalimitowe — zapis dotyczący utworzenia funduszu (Wn 7 Ma 5) i zapis dotyczący przekazania środków (Wn 9 Ma 9),
- 2) środków otrzymanych przez przedsiębiorstwo tytułem:
 - a) uzupełnienia środków obrotowych (Wn 9 Ma 7),
 - b) pokrycia planowej straty (Wn 9 Ma 7),
- 3) odpisów na fundusz zakładowy i ewentualnie na inne fundusze tworzone na podstawie przepisów specjalnych (Wn 7 Ma 21).

W księgach roku następnego po zatwierdzeniu bilansu i po dokonaniu podziału zysku za rok ubiegły bądź po dokonaniu przelewów wyrównawczych dokonuje się przeniesienia salda zapisów dotyczących roku ubiegłego z konta 7 w ciężar lub na dobro konta 6 „Fundusz statutowy”.

Szczegółową ewidencję poszczególnych rodzajów środków oddanych i otrzymanych prowadzi się przy pomocy urządzeń analitycznych.

8. Kasa.

Konto 8 służy do ewidencji operacji kasowych.

9. Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne.

Konto 9 służy do księgowania operacji dokonywanych na rachunkach bankowych przedsiębiorstwa, tj. na rachunku rozliczeniowym, oraz na rachunkach gromadzących środki na inwestycje i na remonty kapitalne.

Ponadto na koncie tym księguje się operacje związane z akredytivami otwieranymi na podstawie umów na rzecz dostawców, a także wszelkie inne operacje środkami pieniężnymi (operacje bankowe określone przepisami szczegółowymi, operacje czekowe, czeki limitowane, środki pieniężne w drodze itp.).

Ewidencja każdego rachunku bankowego lub każdego rodzaju środków pieniężnych prowadzona jest w odpowiednich urządzeniach analitycznych.

10. Kredyty bankowe.

Na koncie 10 księguje się otrzymane sumy kredytów obrotowych (normatywnych, ponadnormatywnych, inkasowych, innych kredytów przeterminowanych) oraz kredytów antycypacyjnych na inwestycje i remonty kapitalne, udzielanych przedsiębiorstwom w przypadkach, kiedy wykonanie inwestycji lub remontów kapitalnych wyprzedza akumulację środków przeznaczonych na ich sfinansowanie.

Na dobro konta 10 księguje się sumy uzyskanych kredytów w korespondencji z kontem 9 „Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne” lub 12 „Dostawcy i podwykonawcy”. Spłata kredytów księgowana jest w ciężar konta 10 i na dobro konta 9 bądź 5.

Ewidencję każdego rodzaju kredytów prowadzić należy w urządzeniach analitycznych.

11. Zleceniodawcy i odbiorcy.

Na koncie 11 księguje się należności wynikające z faktur lub innych dokumentów złożonych do zapłaty zarówno w trybie inkasa bankowego jak i w trybie pozainkasowym (Ma 36 i 37); w momencie zapłaty konto 11 uznaje się w ciężar konta 9.

Na koncie 11 księguje się ponadto otrzymane od zleceniodawców i odbiorców zaliczki na poczet dostaw, usług lub robót w przypadkach, w których obowiązujące przepisy przewidują zaliczkowanie.

O ile w fakturze wysłanej do inkasa potrącono odpowiednią kwotę otrzymanej uprzednio zaliczki, wówczas w analityce do konta 11 należy ująć odrębnie sumę faktury netto, tj. po odjęciu zaliczki, oraz sumę potrąconej zaliczki, o którą zmniejsza się kwotę zaliczki otrzymanej (nie rozliczonej).

Szczegółową ewidencję należności bądź otrzymanych zaliczek prowadzi się przy pomocy odpowiednich urządzeń analitycznych.

12. Dostawcy i podwykonawcy.

Na koncie 12 księguje się faktury (inkasowe i pozainkasowe) wystawione przez dostawców za dostawy przedmiotów, materiałów i usług zakupionych w związku z działalnością eksploatacyjną i inwestycyjną przedsiębiorstwa. Strona Ma konta 12 koresponduje z tego tytułu z kontami: 3 „Inwestycje”, 4 „Remonty kapitalne”, 23 „Rozliczenie faktur i materiałów” lub z odpowiednim kontem kosztów.

W ciężar konta 12 księguje się spłatę zobowiązań w stosunku do dostawców bądź wypłatę zaliczek z zapisami przeciwstawnymi na koncie 9, 5 lub 10.

Konto 12 służy również do ujęcia rozrachunków z podwykonawcami z tytułu wystawionych przez nich faktur w przypadku, gdy przedsiębiorstwo prowadzi roboty w charakterze głównego wykonawcy. Na dobro konta 12 księgowane są sumy faktur, w ciężar zaś konta 12 — sumy zaliczek wypłaconych zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku gdy przedsiębiorstwo zamiast zaliczki pieniężnej przekazuje podwykonawcy materiały, obciążenie konta 12 dokonywane jest w korespondencji z kontem 24 „Materiały w magazynie”. O ile w fakturze otrzymanej od dostawcy potrącono odpowiednią kwotę uprzednio wypłaconej zaliczki, wówczas w analityce do konta 12 należy ująć odrębnie sumę faktury netto oraz potrąconą zaliczkę, o którą należy zmniejszyć kwotę zaliczki wypłaconej (nie rozliczonej).

Ewidencję szczegółową zobowiązań bądź zaliczek prowadzi się przy pomocy odpowiednich urządzeń analitycznych.

13. Dostawy nie fakturowane.

Konto 13 służy do ujęcia zobowiązań za przyjęte materiały lub usługi, na które nie otrzymano faktur. Konto powyższe uznaje się w końcu miesiąca łączną wartość przyjętych i nie fakturowanych dostaw materiałowych w korespondencji z kontem 23 „Rozliczenie faktur i materiałów” bądź wartością przyjętych usług w korespondencji z odpowiednim kontem kosztów. Na początku następnego miesiąca sumę nie fakturowanych dostaw materiałowych przenosi się na konto 23. Suma nie zafakturowanych dostaw i usług pozostaje na koncie 13 do chwili otrzymania stosownych faktur powodujących rozliczenie poszczególnych pozycji.

14. Pracownicy za płace.

Konto 14 służy do księgowania rozrachunków z pracownikami z tytułu należności wynikających z umowy o pracę.

Na podstawie listy płacy uznaje się konto 14 za całkowitą należność brutto w korespondencji z kontem 27 „Płace”, obciąża się zaś za wszystkie potrącenia, pobrane zaliczki, wypłaty netto oraz odpłatne świadczenia przedsiębiorstwa na rzecz pracowników.

15. Pracownicy za sumy do rozliczenia.

Na koncie 15 księguje się rozliczenia z pracownikami z tytułu wydatków dokonywanych przez nich w imieniu przedsiębiorstwa.

Konto to obciąża się za sumy wypłacone pracownikom (bez względu na to, czy wypłata następuje przed, czy po dokonaniu przez pracownika wydatku) w korespondencji z kontem kasy lub rachunku rozliczeniowego (Ma 8 lub 9). Uznanie konta 15 następuje za rozliczone wydatki w korespondencji z odpowiednimi kontami kosztów lub materiałów.

16. Inne należności i zobowiązania.

Konto 16 przeznaczone jest do ujęcia należności oraz zobowiązań nie objętych kontami 11, 12, 14, 15, 17, 18 i 19. Urządzenia analityczne do konta 16 powinny umożliwić ustalenie wysokości roszczeń spornych i innych należności i zobowiązań.

17. Roszczenia z tytułu mank, ubytków i strat.

Na koncie 17 księguje się po stronie Wn należności z tytułu mank, ubytków i strat stwierdzonych w przedsiębiorstwie, które obciążają osoby odpowiedzialne za dane działy gospodarki (Ma konta materiałów, kasy itp.). Manka i ubytki uznane w toku dochodzenia za nie zawinione spisuje się z konta na podstawie protokołów i decyzji branżowej jednostki nadrzędnej w ciężar konta 32 „Koszty ogólne” bądź jeżeli zostały spowodowane wypadkami losowymi — na konto 38 „Straty i zyski”.

Konto 17 uznaje się ponadto za wpłatę lub potrącenie wartości ubytków i mank w korespondencji z kontami: 8 „Kasa”, 9 „Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne”, 14 „Pracownicy za płace” lub 16 „Inne należności i zobowiązania”, w przypadku gdy osoba uznana przez przedsiębiorstwo za odpowiedzialną nie uznaje swej winy, a sprawa zostaje skierowana na drogę postępowania spornego, lub jeśli osoba ta nie płaci natychmiast.

Urządzenia analityczne do konta 17 prowadzić należy w sposób umożliwiający ujęcie rozliczeń według osób odpowiedzialnych za stwierdzone ubytki, manka i straty, jak również ustalenie mank, ubytków i strat nie zawinionych, a jeszcze nie spisanych na konta kosztów bądź na konto 38 „Straty i zyski”.

18. Rozrachunki publiczno-prawne.

Na koncie 18 księguje się po stronie Ma sumy zobowiązań przedsiębiorstw z tytułu podatków, danin, opłat, ubezpieczeń i innych zobowiązań publiczno-prawnych.

W ciężar konta 18 księguje się spłatę zobowiązań z tytułu rozrachunków publiczno-prawnych (Ma 9 bądź 8).

Urządzenia analityczne do konta 18 powinny umożliwiać rejestrację rozrachunków publiczno-prawnych według poszczególnych instytucji lub tytułów publiczno-prawnych.

19. Rozrachunki wewnątrzbranżowe.

Na koncie 19 dokonuje się w zasadzie zapisów wynikających z rozrachunków przedsiębiorstwa z podległymi mu zakładami, z jednostkami nadrzędnymi lub z innymi przedsiębiorstwami działającymi w ramach wspólnej organizacji gospodarczej.

W bilansie zbiorczym przedsiębiorstwa saida konta 19 nie wystąpią.

Urządzenia analityczne do konta 19 powinny umożliwić rejestrację rozrachunków wewnątrzbranżowych według poszczególnych rodzajów rozrachunków i według jednostek, z którymi są prowadzone te rozrachunki.

20. Rozliczenie amortyzacji.

Konto 20 przeznaczone jest do ujęcia rozliczenia amortyzacji. Sumą amortyzacji środków trwałych bądź inwestycji w dzierzawionych środkach trwałych uznaje się konto 20 w ciężar odpowiednich kont kosztów.

Powyższy zapis następuje równoległe do dokonane-go uprzednio księgowania: Wn 6 „Fundusz statutowy”, Ma 2 „Umorzenie środków trwałych” lub 1 „Środki trwałe”.

Konto 20 obciąża się:

- 1) za część funduszu amortyzacyjnego przeznaczoną na remonty kapitalne na dobro konta 5 „Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych” po dokonaniu przelewu na rachunek bankowy Wn 9 Ma 9;
 - 2) za część funduszu amortyzacyjnego przeznaczoną na inwestycje na dobro konta 9 „Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne” po dokonaniu przelewu do banku finansującego inwestycje.
- Do bilansu konto 20 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wskazującą wysokość dokonanych przelewów i sumą wygosparowanego funduszu amortyzacyjnego.

21. Fundusze specjalne.

Konto 21 przeznaczone jest do ujęcia funduszu zakładowego, funduszu popierania produkcji z odpadków i ewentualnie innych funduszy tworzonych na podstawie zarządzeń specjalnych lub w związku z otrzymaniem środków na cele specjalne.

Konto 21 uznaje się w ciągu roku sumami dokonywanych odpisów na fundusz zakładowy i fundusz popierania produkcji z odpadków w ciężar konta 7 „Środki oddane i otrzymane”.

W przypadku otrzymania środków na cele specjalne konto 21 uznaje się w korespondencji z kontem 9 „Rachunki bankowe, akredytywy i inne środki pieniężne”.

W ciężar funduszy księguje się wydatki na cele przewidziane funduszami lub przekazanie części danego funduszu na inne cele. Ewidencja szczegółowa powinna umożliwić kontrolę stanu poszczególnych funduszy i wydatków dokonywanych w ich ciężar.

Do bilansu konto 21 wchodzi dwiema pozycjami: sumą wskazującą dokonane wydatki i sumą wykazującą utworzony fundusz.

22. Rozliczenia międzyokresowe.

Konto 22 służy do ujęcia kosztów wytworzenia tymczasowych budynków i urządzeń budów (np. mniejsze

magazyny, szopy, tymczasowe wodociągi i oświetlenia elektryczne itp.), które nie są ujęte w odrębnych pozycjach kosztorysu i nie podlegają sprzedaży, oraz do ujęcia innych wydatków i nakładów, które ze względu kalkulacyjnych powinny być w poszczególnych okresach równomiernie zarachowywane w ciężar właściwych kont kosztów niezależnie od momentu ich ponoszenia lub opłacania.

Budynki i urządzenia tymczasowe, na które w kosztorysie przewidziane są odrębne pozycje, wykonane dla zleceniodawców podlegają fakturowaniu podobnie jak inne wykonane roboty. Jeżeli budynki i urządzenia zostały wykonane w ramach działalności inwestycyjnej przedsiębiorstwa, podlegają one ewidencji na koncie 1 „Środki trwałe”.

Konto 22 obciąża się sumą kosztów wykonanych tymczasowych budynków i urządzeń, ich konserwacją oraz kosztami ustawienia, przestawienia i demontażu maszyn i mechanizmów budowlanych w korespondencji z kontem 29 „Różne roboty do rozliczenia” oraz kosztami remontów bieżących tymczasowych budynków i urządzeń w korespondencji z kontem 32 „Koszty ogólne”.

Konto 22 uznaje się:

- 1) wartością materiałów uzyskanych przy likwidacji tymczasowych budynków i urządzeń w korespondencji z kontem 24 „Materiały w magazynie”;
- 2) wartością umorzeń tymczasowych budynków i urządzeń w ciężar konta 32 „Koszty ogólne”.

Odpisy umorzeniowe ustala się w wysokości uzależnionej od kosztów wytworzenia tymczasowych budynków i urządzeń, planowanej wartości uzyskanej przy likwidacji tych obiektów oraz planowanego okresu użytkowania.

Jeżeli przy likwidacji tymczasowych budynków i urządzeń okaże się, że koszty ich wykonania pomniejszone o wartość materiałów uzyskanych przy likwidacji są wyższe od dotychczasowych umorzeń, różnicę należy obciążyć konto 32 „Koszty ogólne” (Ma 22), w przeciwnym przypadku różnicę tę należy potraktować jako zmniejszenie kosztów ogólnych (Wn 22, Ma 32).

Konto 22 obciąża się ponadto za poniesione w bieżącym okresie nakłady (wydatki), które wymagają wliczenia w koszty przyszłych okresów sprawozdawczych, oraz za wydatki poniesione w danym okresie z tytułu nakładów zarachowanych w ciężar kosztów w okresach ubiegłych.

Uznanie konta 22 następuje przez spisanie sum nakładów poniesionych w okresach ubiegłych, a dotyczących okresu bieżącego, oraz przez zarachowywanie w koszty okresu bieżącego sum, których wydatkowanie nastąpi w przyszłości (np. rezerwa na urlopy). Ponadto konto 22 uznawane jest w momencie wpływu kwot pieniężnych stanowiących dochody przyszłych okresów (np. z góry pobrany czynsz).

Przeniesienie dochodów księgowanych na dobro konta 22 następuje na początku okresu, którego dany dochód dotyczy, na stronę Ma właściwych kont dochodów (np. na dochody z dzierżaw — w korespondencji z kontem 38 „Straty i zyski”).

W oparciu o odpowiednie urządzenia analityczne, umożliwiające oddzielne ujęcie poszczególnych kategorii rozliczeń międzyokresowych, należy w bilansie nakłady przyszłych okresów wykazywać w aktywach, rezerwy natomiast w pasywach, z tym jednak, że rezerwy, które w czasie ich rozliczenia wykazują saldo Wn, dołącza się do nakładów przyszłych okresów.

23. Rozliczenie faktur i materiałów.

Konto 23 jest kontem służącym do ustalania wartości materiałów w drodze, wartości materiałów nie fakturowanych, kosztów zakupu materiałów oraz różnic wyceny wewnętrznej.

Na stronie Wn konta 23 księguje się faktury za zakupione materiały i wszelkie koszty zakupu materiałów w korespondencji z kontami dostawców, banku, kasy, produkcji (transportu własnego) itp.

Na stronie Ma konta 23 księguje się wartość w cenie ewidencyjnej materiałów przyjętych do magazynu w korespondencji z kontami zapasowymi.

Wartość przyjętych materiałów, na które w ciągu okresu sprawozdawczego nie otrzymano faktury, przenosi się w końcu okresu z konta 23 na dobro konta 13 „Dostawy nie fakturowane”.

Koszty zakupu materiałów zebrane na koncie 23 przenosi się w końcu okresu w części przypadającej na wydane z magazynu materiały w ciężar odpowiednich kont kosztów.

Odchylenia zebrane na koncie 23 powstałe na skutek wprowadzenia na konta zapasowe według wyceny wewnętrznej materiałów nie zafakturowanych w momencie przyjęcia (różnice wyceny wewnętrznej) są również w końcu okresu przenoszone z konta 23 na odpowiednie konta kosztów w części przypadającej za wydane z magazynu materiały.

Pozostałe saldo konta 23 wyraża wartość materiałów zakupionych, lecz jeszcze nie otrzymanych, koszty zakupu materiałów w drodze oraz koszty zakupu i różnice wyceny wewnętrznej przypadające na remanent materiałów.

Saldo to wykazywane jest w sprawozdawczości okresowej w następujących pozycjach analitycznych: „Materiały w drodze”, „Koszty zakupu materiałów”, „Różnice wyceny wewnętrznej materiałów” lub „Odchylenia od cen planowych”.

W przypadku gdy przedsiębiorstwo zostanie zobowiązane do ewidencji materiałów po cenach planowych, konto 23 uznaje się za zakupione materiały po cenach planowych, odchylenia zaś od cen planowych, podobnie jak odchylenia od wyceny wewnętrznej, przenosi się okresowo na odpowiednie konta kosztów.

24. Materiały w magazynie.

Konto 24 przeznaczone jest do ewidencji pozostałych w magazynie zapasów:

- 1) materiałów podstawowych, konstrukcji i elementów,
- 2) materiałów pomocniczych,
- 3) paliwa,
- 4) części zapasowych maszyn i urządzeń,
- 5) opakowań,
- 6) odpadków,
- 7) zapasów nieprzemysłowych (materiały i produkty gospodarki ubocznej oraz inwentarz żywy).

Na koncie tym ewidencjonuje się również materiały zakupione z przeznaczeniem na inwestycje i remonty kapitalne wykonywane sposobem gospodarczym. Przychód materiałów do magazynu księgowany jest w ciężar konta 24 zasadniczo w korespondencji z kontem 23 „Rozliczenie faktur i materiałów”, 25 „Materiały w przerobieniu” oraz z kontem 28 „Produkcja budowlano-montażowa”, 30 „Produkcja pomocnicza” i 33 „Gospodarka uboczna”.

Materiały wydane do zużycia wewnątrz przedsiębiorstwa księguje się w ciężar kont kosztów lub konta inwestycji, lub remontów kapitałnych. W przypadku sprzedaży materiałów wartość ich przenosi się na konto 37 „Sprzedaż usług, wyrobów i materiałów”.

Materiały wysłane, lecz nie sprzedane, wykazuje się w bilansie na koncie 34 „Towary wysłane i usługi wykonane”.

Za moment sprzedaży uważa się moment złożenia faktury do inkaśa lub wysłania bezpośrednio do odbiorcy (przy fakturach pozainkasowych).

25. Materiały w przerobie.

Konto 25 służy do księgowania operacji związanych z oddaniem materiałów do obcego przerobu.

Konto 25 obciąża się wartością wydanych do przerobu obcego materiałów oraz kosztami przerobu i przewozu w obu kierunkach.

Przychód materiałów przerobionych księguje się na dobro konta 25 i w ciężar konta 24 lub 26.

26. Przedmioty nietrwale.

Na koncie 26 księguje się środki produkcji zaliczone w myśl odpowiednich instrukcji do przedmiotów nietrwale.

Należą tu przede wszystkim narzędzia, odzież specjalna, drobny inwentarz biurowy i magazynowy itp.

Na dobro konta 26 księguje się odpisy z tytułu zużycia przedmiotów w ciężar odpowiednich kont kosztów:

- 1) 50% wartości pierwotnej przedmiotu spisuje się w chwili wydania go do użytkowania,
- 2) pozostałe 50% (po potrąceniu wartości złomu) — w momencie likwidacji przedmiotu.

W urzędzeniach analitycznych do konta 26 należy uwidocznić odrębnie:

- 1) wartość przedmiotów nietrwale na składzie,
- 2) wartość początkową przedmiotów nietrwale w użytkowaniu,
- 3) zużycie przedmiotów nietrwale.

27. Płace.

Konto 27 służy do rozliczenia rzeczywistych wynagrodzeń należnych pracownikom stałym lub zatrudnionym dorywczo. Właściwe instrukcje w sprawie sporządzania planów określa szeregowa nomenklatura plac podstawowych i dodatkowych księgowanych na koncie 27.

Konto 27 obciąża się w zasadzie na dobro konta 14 „Pracownicy za płace” bądź 16 „Inne należności i zobowiązania”, uznaje się zaś w ciężar właściwych kont kosztów, inwestycji itd. bądź w ciężar konta 22 „Rozliczenia międzyokresowe”.

Konto 27 nie wykazuje salda na koniec okresu.

28. Produkcja budowlano-montażowa.

Na koncie 28 księguje się koszty robót budowlano-montażowych. Do konta tego należy prowadzić karty analityczne oddzielnie dla każdego budowanego obiektu lub roboty będącej przedmiotem odrębnego kosztorysu. W kartach analitycznych należy wykazać osobno wszystkie składniki kosztów własnych produkcji budowlano-montażowej celem umożliwienia porównania kosztów rzeczywistych z kosztami kosztorysowymi. Jako odrębne składniki wykazywać należy:

A) koszty bezpośrednie z podziałem na:

- 1) materiały bezpośrednie:
 - a) materiały według cca zakupu,
 - b) koszty zakupu,
- 2) robocizna bezpośrednia,
- 3) koszty eksploatacji maszyn i mechanizmów budowlanych,
- 4) inne koszty bezpośrednie;

B) koszty ogólne.

Poza tym karta analityczna powinna zawierać rubryki przeznaczone do ewidencjonowania kosztu własnego oraz wartości kosztorysowej robót sprzedanych.

Konto 28 obciążane jest:

- 1) wartością zużytych materiałów bezpośrednich w korespondencji z kontem 24 „Materiały w magazynie”,
- 2) kosztami zakupu oraz sumą odchyleń między ceną fakturową a wynikającą z wewnętrznej wyceny dotyczącymi zużytych materiałów bezpośrednich w korespondencji z kontem 23 „Rozliczenie faktur i materiałów” (w przypadku odchyleń kredytowych — księgowanie odwrotne),
- 3) wartością zużytej robocizny bezpośredniej (płace podstawowe robotników zatrudnionych bezpośrednio przy budowie) w korespondencji z kontem 27 „Płace”,
- 4) przypadającą na produkcję budowlaną częścią kosztów eksploatacji maszyn i mechanizmów budowlanych własnych w korespondencji z kontem 30 „Produkcja pomocnicza” oraz obcych w korespondencji z kontami: 12 „Dostawcy i podwykonawcy”, 13 „Dostawy nie fakturowane”, 19 „Koszty wewnątrzbranżowe”,
- 5) kosztami usług transportowych i innych w korespondencji z kontem 30 „Produkcja pomocnicza” lub w korespondencji z kontami 19 „Rozrachunki wewnątrzbranżowe”, 12 „Dostawcy i podwykonawcy” lub 13 „Dostawy nie fakturowane”,
- 6) przypadającą na produkcję budowlano-montażową sumą kosztów ogólnych w korespondencji z kontem 32 „Koszty ogólne”.

Konto 28 „Produkcja budowlano-montażowa” uznaje się w ciężar konta 36 „Sprzedaż robót” z tytułu kosztu własnego sprzedanych robót ujętych w fakturach przejściowych i ostatecznych.

W przypadku niezafakturowania całości produkcji budowlanej koszt nie zafakturowanej części robót wykazuje się jako roboty w toku na koncie 28.

29. Różne roboty do rozliczenia.

Na koncie 29 księgowane są koszty robót budowlano-montażowych nie wyszczególnionych w odrębnych pozycjach kosztorysu.

Do typowych rodzajów takich robót zalicza się:

- 1) wznoszenie i rozbiórka tymczasowych budynków i urządzeń nie objętych kosztorysem, np. szopy, daszki, budki dla stróżów itp.,
- 2) urządzenie placu budowlanego, np. doły do wapna,
- 3) ustawianie, przestawianie, demontaż maszyn i mechanizmów budowlanych,
- 4) konstrukcje budynków tymczasowych,
- 5) prace poprawkowe związane z przekazaniem robót zakończonych.

W ciężar konta 29 księguje się odpowiednie sumy kosztów robocizny, zużycia materiałów, usług itp. analogicznie jak przy koncie 28 „Produkcja budowlano-montażowa”.

Analityka prowadzona do konta 29 powinna wyodrębnić koszty poszczególnych robót. Układ jej ustala odrębne przepisy.

Konto 29 uznaje się sumą rzeczywistych kosztów wykonywanych robót z zapisem przeciwnym w zależności od rodzaju tych robót w ciężar kont: 22 „Rozliczenia międzykresowe”, 32 „Koszty ogólne”.

Saldo konta 29 wyraża koszt robót nie zakończonych.

30. Produkcja pomocnicza.

Na koncie 30 gromadzi się koszty produkcji pomocniczej przedsiębiorstwa budowlanego (np. stolarni, betoniarń itp.) oraz wydziałów usługowych (np. wydziału transportowego, wydziału eksploatacji maszyn i mechanizmów budowlanych), a także wydziałów produkcji ubocznej z odpadków.

W ciężar konta 30 księguje się wszelkie bezpośrednie i pośrednie koszty produkcji określonych wyżej wydziałów, a mianowicie: koszty robocizny, zużycia materiałów, amortyzacji i usług w korespondencji z kontami: 27 „Płace”, 24 „Materiały w magazynie”, 23 „Rozliczenie faktur i materiałów”, 32 „Koszty ogólne” lub z kontami dostawców i rozliczeń wewnętrznobranżowych. Konto 30 obciąża się ponadto w przypadku zaistnienia braków za koszt naprawy.

Konto 30 uznaje się kosztem własnym:

- 1) oddanej do magazynu produkcji gotowej w ciężar konta 23 „Rozliczenie faktur i materiałów”, 24 „Materiały w magazynie” lub 26 „Przedmioty nietrawne”,
- 2) usług wewnętrznych w ciężar odpowiednich kont kosztów,
- 3) sprzedanych usług w ciężar konta 37 „Sprzedaż usług”,
- 4) wykonanych lecz nie zafakturowanych usług w ciężar konta 34 „Towary wysłane i usługi wykonane”.

Konto 30 uznaje się ponadto wartością złomu używanego przy brakach oraz odpadków z produkcji w ciężar konta 24 „Materiały w magazynie”.

Saldo konta 30 wyraża koszt własny produkcji pomocniczej w toku.

Do konta 30 prowadzi się analitykę wynikającą z potrzeb sprawozdawczości i kalkulacji w zakresie produkcji pomocniczej.

31. Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy.

Na koncie 31 księguje się koszty utrzymania higieny i bezpieczeństwa pracy w ramach całej działalności przedsiębiorstwa.

Zgromadzone na koncie 31 koszty przenosi się na konto 32 „Koszty ogólne”. Analitykę do konta 31 ustala odrębne przepisy.

32. Koszty ogólne.

Na koncie 32 księguje się koszty administracyjno-gospodarcze oraz inne koszty ogólne obejmujące:

- 1) płace uzupełniające pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy produkcji budowlano-montażowej,

- 2) płace podstawowe i uzupełniające personelu inżynieryjno-technicznego, urzędników, sprzętaczek, woźnych, praktykantów itp.,
- 3) narzuty na płace: ubezpieczenia społeczne, opłaty na rzecz związków zawodowych, wypłaty z tytułu nagród i prac zleconych itp. od płac pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy produkcji budowlano-montażowej oraz płac zaliczanych do kosztów ogólnych,
- 4) koszty bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 5) usługi komunalne, koszty delegacji, werbunek siły roboczej, koszty zatrudniania robotników zamiejscowych, uzupełnianie i szkolenie kadr,
- 6) zużycie tymczasowych budynków i urządzeń budowy oraz zużycie drobnego sprzętu budowlanego (przedmiotów nietrawnych),
- 7) koszty ochrony i dozoru budowy,
- 8) koszty zaopatrzenia i składowania (koszty utrzymania komórek zaopatrzenia, koszty utrzymania składów i magazynów centralnych przy poszczególnych budowach, ubytki i manka nie zawinione w granicach norm, powstałe przy przewożeniu i przechowywaniu materiałów),
- 9) racjonalizacja i wynalazczość,
- 10) amortyzacja i utrzymanie budynków i lokali administracyjnych,
- 11) transport osobowy własnymi środkami,
- 12) narzuty na utrzymanie jednostki nadrzędnej,
- 13) koszty biurowe,
- 14) inne koszty ogólne nie objęte kosztorysem.

Koszty ogólne rozlicza się w ciężar odpowiednich kont produkcji.

Konto 32 nie wykazuje salda na koniec okresu.

Zasady prowadzenia analityki do konta 32 ustala odrębne przepisy.

33. Gospodarka uboczna.

Konto 33 służy do syntetycznej ewidencji nakładów i dochodów związanych z gospodarką uboczną, prowadzoną głównie dla zaspokajania potrzeb personelu przedsiębiorstwa.

W przypadku występowania kilku odmian rodzaju gospodarki konto 33 wymaga prowadzenia odpowiedniej analityki.

Efektom działalności gospodarki ubocznej mogą być zarówno produkty materialne (np. zboże, warzywa, owoce) jak i usługi o charakterze nieprodukcyjnym (np. usługi mieszkaniowo-komunalne hoteli robotniczych).

Obciążenie tego konta następuje z tytułu poniesionych kosztów, jak zużyte materiały, robocizna, usługi produkcji pomocniczej, remonty budynków mieszkalnych, w korespondencji z odpowiednimi kontami, uznanie zaś za przekazane wyroby gotowe do magazynu (Wn konto 24) za wpłacone należności przez pracowników z tytułu zapłaty za usługi mieszkaniowe (Wn 8 i 9).

Ewentualne remanenty robót w toku (przy produkcji rzeczowej) pozostają na koncie 33 i przechodzą do bilansu.

Wyniki działalności gospodarki ubocznej przenosi się na konto 38 „Straty i zyski”.

34. Towary wysłane i usługi wykonane.

Na koncie 34 ewidencjonuje się w końcu każdego okresu sprawozdawczego wszelkie towary wysłane (wyroby produkcji pomocniczej i z odpadków), materiały i usługi wykonane, lecz jeszcze nie sprzedane.

Za moment sprzedaży uważa się moment wysłania faktury do inkasa lub bezpośrednio do odbiorcy (przy fakturach pozainkasowych).

Konto 34 obciąża się w końcu okresu sprawozdawczego na dobro kont materiałów lub produkcji pomocniczej bądź gospodarki ubocznej za wyroby i materiały wysłane oraz usługi wykonane, których sprzedaż nie nastąpiła do tego momentu.

Konto 34 uznaje się w następnym okresie sprawozdawczym w momencie sprzedaży w ciężar kont sprzedaży.

35. Podatek obrotowy i koszty związane ze sprzedażą.

Na koncie 35 księguje się podatek obrotowy przypadający od sprzedanych materiałów (wyrobów produkcji pomocniczej, gospodarki ubocznej, z odpadków i usług) oraz koszty sprzedaży.

Konto 35 zamyka się przez przeniesienie w końcu roku w odpowiednich częściach jego salda na konto 37 „Sprzedaż usług, wyrobów i materiałów” i 34 „Towary wysłane i usługi wykonane”.

36. Sprzedaż robót.

Konto 36 służy do ujęcia sprzedanych zleceńdawcom robót budowlanych i montażowych. W ciężar tego konta księguje się:

- 1) rzeczywisty koszt sprzedanych robót w korespondencji z kontem 28 „Produkcja budowlano-montażowa”,
- 2) faktury podwykonawców w korespondencji z kontem 12.

Na dobro konta 36 księgowane są faktury za sprzedane roboty w ciężar konta 11.

W przypadku kiedy przedsiębiorstwo wykonuje inwestycję własną, stanowiącą przedmiot podstawowej działalności, inwestycję tę traktuje się na równi z robotami wykonywanymi dla obcych i księguje się Wn 3 „Inwestycje”, Ma 36 „Sprzedaż robót”.

Saldo konta 36 stanowi wynik na sprzedaży produkcji podstawowej i podlega w końcu roku przeniesieniu na konto 38 „Straty i zyski”.

W ciągu roku wynik sprzedaży robót wykazuje się pozaksjęgowo w zestawieniu strat i zysków.

Do konta 36 powinna być prowadzona analityka umożliwiająca ujęcie:

- 1) kosztu własnego wykonywanych robót z podziałem na:
 - a) koszty poniesione w związku z robotami wykonywanymi własnym aparatem przedsiębiorstwa,
 - b) koszty poniesione w związku z robotami wykonywanymi przez podwykonawców,
 - c) koszty inwestycji wykonanych na własne potrzeby,
- 2) sumy faktur za sprzedaną produkcję.

Analityka do konta 36 powinna również uwzględnić podział według rodzaju robót.

37. Sprzedaż usług, wyrobów i materiałów.

Na koncie 37 wykazuje się sprzedaż usług, wyrobów i materiałów oraz sprzedaż usług na rzecz inwestycji lub

remontów kapitalnych i gospodarki ubocznej wykonane przez produkcję pomocniczą.

W ciężar konta 37 księguje się:

- 1) koszt własny sprzedanych wyrobów,
- 2) podatek obrotowy.

Na dobro konta 37 księguje się — przy sprzedaży na zewnątrz — sumę oddanych do inkasa lub wysłanych do odbiorców faktur (w przypadku rozliczeń pozainkasowych).

Konto 37 uznaje się również za usługi na rzecz inwestycji lub remontów kapitalnych i gospodarki ubocznej wykonane przez produkcję pomocniczą.

38. Straty i zyski.

Na koncie 38 ujmuje się wyniki sprzedaży robót budowlano-montażowych, sprzedaży usług, wyrobów i materiałów oraz wszelkie inne straty (zyski) nie wliczane do kosztów produkcji, co umożliwi wykazanie ostatecznego wyniku działalności przedsiębiorstwa za rok sprawozdawczy.

Na koncie 38 księguje się w ciągu roku sprawozdawczego (zapisy typowe):

- 1) zyski (straty) z lat ubiegłych, ujawnione w roku bieżącym,
- 2) podatek obrotowy i od operacji nietowarowych z lat ubiegłych,
- 3) przedawnione należności i zobowiązania (spisywane za zgodą jednostki nadrzędnej),
- 4) inne należności i zobowiązania (spisywane za zgodą jednostki nadrzędnej),
- 5) wpływy z należności spisanych jako nieściągalne,
- 6) straty wywołane działaniem siły wyższej (wartość zniszczonych materiałów, towarów i wyrobów, koszty zapobiegania klęskom żywiołowym, koszty usuwania skutków działania siły wyższej itp.) po potrąceniu premii ubezpieczeniowej,
- 7) straty związane z doświadczeniami i próbami przeprowadzonymi na zlecenie władz, pod warunkiem że doświadczenia i próby nie dotyczyły produkcji bieżącego okresu lub że nie były sfinansowane ze środków specjalnie na ten cel przeznaczonych,
- 8) straty z tytułu anulowanych zleceń,
- 9) koszty utrzymania nieczynnych zakładów lub wydziałów,
- 10) wpływy z dzierżawy ruchomości bądź nieruchomości (po potrąceniu kosztów uzyskania tych wpływów),
- 11) różnice między wysokością rozszczenia a kosztem własnym zawinionych ubytków i mańk,
- 12) nadwyżki (superaty) środków obrotowych,
- 13) drobne różnice spowodowane zaokrągleniem księgowanych kwot.

W końcu roku przenosi się na konto 38 zysk (stratę) na sprzedanych robotach budowlano-montażowych oraz na sprzedaży usług, wyrobów i materiałów.

Ostateczne saldo konta 38 wykazywane jest w bilansie, a po jego zatwierdzeniu i dokonaniu podziału zysku (pokrycia strat) podlega przeksięgowaniu w księgach nowego roku na konto 6 „Fundusz statutowy”.